

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada nákladů na výživu pozůstalým jako forma odškodnění dle občanského zákoníku

Nikdy dopředu nevíme, co nám život přinese. V životě bohužel nastávají i takové okamžiky, které nejsou člověku příjemné, jako například ztráta blízkého člověka. Právní předpisy pamatují na situaci, kdy ztrátu blízkého člověka zavinila třetí osoba – škůdce.

Poškozený pak může po škůdci požadovat mj. náhradu nákladů na výživu pozůstalým. Ustanovení § 2966 zákona č. [89/2012 Sb.](#), občanský zákoník v platném znění (dále jen „občanský zákoník“), stanoví, že při usmrcení hradí škůdce peněžitým důchodem náklady na výživu pozůstalým, kterým zemřelý ke dni své smrti poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu. Náhrada náleží pozůstalým ve výši rozdílu mezi dávkami důchodového zabezpečení poskytovanými z téhož důvodu, a tím, co by poškozený podle rozumného očekávání mohl pozůstalým na těchto nákladech poskytovat, pokud by k jeho zranění nedošlo. Z důvodu slušnosti lze dále přiznat příspěvek na výživné i jiné osobě, pokud jí usmrcený poskytoval takové plnění, ač k tomu nebyl podle zákona povinen. Zmíněné ustanovení řeší zajištění výživy pozůstalých a jiných osob, kteří v důsledku smrti osoby, která výživu zajišťovala, o tuto výživu přišli. Dle judikatury je ale vždy nutné posoudit, zda právo na výživu existovalo v okamžiku smrti, tedy že nelze nahrazovat vyživovací povinnost, která by potenciálně v budoucnu vznikla.[1]

Okruhy oprávněných osob k náhradě nákladů na výživu jsou dva. Za první jde o pozůstalé, jimž svědčilo právo na výživné, ať již bylo fakticky poskytováno, či nikoliv. Za druhé se jedná o další osoby, jimž sice usmrcená osoba nebyla výživou podle zákona povinna, ale přesto ji poskytovala. Příbuzenský vztah k zemřelému není u této druhé skupiny oprávněných osob rozhodný, neboť okruh těchto osob je závislý na konkrétním zjištění, zda, komu a v jaké výši zemřelý výživu fakticky poskytoval. Těmto osobám se výživné přiznává z důvodu slušnosti, podmínkou vzniku tohoto nároku těmto osobám tedy je skutečnost, že ztráta poskytovaného finančního zajištění by odporovala spravedlivému uspořádání vztahů.

Co se týče výše náhrady nákladů na výživu pozůstalým, ta bude vypočítána jako rozdíl mezi očekávaným výživným, které se pozůstalým dostávalo nebo mělo dostávat od zemřelého za jeho života, přičemž není rozhodné, zda vyživovací povinnost byla stanovena soudním rozhodnutím nebo

byla plněna dobrovolně bez soudní úpravy, a dávkami důchodového zabezpečení, které pozůstali obdrží v přímé souvislosti se ztrátou živitele (jedná se o důchod vdovský, vdovecký nebo sirotčí dle zákona č. [155/1995](#) Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění.) Výše náhrady se stanoví pro futuro po smrti zemřelé osoby, vychází se tedy z pravděpodobnosti, jak by byla vyživovací povinnost plněna, kdyby přispívající osoba nezemřela. Občanský zákoník stanoví v ustanovení § 2967 odst. 1 věta za středníkem, že náhrada nákladů na výživu pozůstalým nebo jiným osobám nesmí úhrnem převýšit to, co by zemřelému náleželo jako náhrada za ztrátu na výdělku, případně na důchodu. Lze tedy hovořit o určité limitaci, která má však svoji logiku, neboť více než je stanoveno v citovaném ustanovení by zemřelý, ani kdyby nezemřel, poskytovat ani nemohl. Výslednou částku navíc může ovlivnit skutečnost, že výživa nemusí být pouze finanční plnění, ale taktéž se může např. jednat o výkon práce zesnulého nebo může jít o skutečnost, že poskytoval poškozeným bydlení. Je nepochybné, že nelze po škůdci požadovat, aby vykonával práce pro poškozené namísto usmrčeného, nicméně tyto skutečnosti mohou ovlivnit výslednou částku ve prospěch poškozených. Soud tedy musí posuzovat, nakolik smrt živitele, zasáhla do ekonomické sféry poškozených a musí hledat spravedlivé řešení situace. Na druhou stranu by mělo být taktéž zohledněno postavení škůdce.

Dalším velmi významným faktorem je doba, po kterou se náhrada poskytuje. Při stanovení doby bude nutné přihlídnout k tomu, jak dlouho by zemřelý pravděpodobně žil, nebýt úmrtí, tedy bude nutné zejména zohlednit jeho zdravotní stav. Dalším významným pomocníkem při stanovení doby poskytování výživného mohou být úmrtnostní tabulky Českého statistického úřadu. Povinnost k plnění peněžitého důchodu navíc může zaniknout z důvodu události, která by vedla k zániku vyživovací povinnosti zemřelého, jako příklad lze uvést situaci, kdy zletilé dítě zemřelého je schopné samo se živit.

Peněžitý důchod lze také nahradit tzv. odbytným, o kterém může soud rozhodnout dle ustanovení § 2968 občanského zákoníku. Odbytné je jednorázové plnění, v jehož důsledku zaniká právo na opakovanou dávku, a to jednou provždy. Výhodou této metody je bezesporu definitivní vypořádání nároku, ovšem je nutné poznamenat, že i odbytné může být hrazeno i ve splátkách. Navíc lze odbytné a peněžitý důchod zkombinovat. V případě odbytného se škůdce jednorázovým plněním osvobodí od dlouhodobé povinnosti plnění. Důležité však je, že k přiznání odbytného soudem musí být splněny dvě kumulativní podmínky, a to žádost poškozeného, kdy poškozený musí mít objektivně odůvodnitelný zájem na poskytnutí odbytného a zjištění důležitého důvodu. Zájmy škůdce pro soud nebudou relevantní. Konečné posouzení objektivně odůvodnitelného zájmu poškozeného a důležitosti důvodu je pak zcela ponecháno na úvaze soudu. Bude tedy nezbytné každý jednotlivý případ vyhodnocovat individuálně s přihlédnutím ke všem rozhodným skutečnostem daného případu. Pro úplnost doplňuji, že v souladu se zásadou autonomie vůle není vyloučeno, aby se poškozený a škůdce dohodli na jednorázovém poskytnutí náhrady.

Hlavním účelem ustanovení, kterému jsem se věnovala v tomto článku, je minimalizace dopadu ztráty blízkého člověka, který zajišťoval výživu, na poškozené a udržení alespoň srovnatelného ekonomického stavu a životní úrovně, kterou by poškození měli nebýt smrti živitele. Jde o nápravu újmy majetkové, nikoliv nemajetkové (jako jsou např. duševní útrapy). Poškozeným náleží peněžitá dávka mající charakter opakovaného plnění, přičemž doba jejího poskytování dopředu není pevně určena a závisí na předpokládaném trvání vyživovací povinnosti či délce života osoby, která výživu zajišťovala. V případě, že byl škůdce pro způsobení újmy pojištěn, hradí náhradu nákladů na výživu pozůstalým pojišťovna.

Mgr. Petra Marková,
advokát

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Velké náměstí 1
500 03 Hradec Králové

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
Fax: +420 466 310 691
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

[1] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 25 Cdo 1409/2001.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulatorní priority v oblasti ochrany osobních údajů](#)
- [Vadné nařízení vlády č. 493/2025 Sb. a dopady fixace limitů drobných oprav na pronajímatele](#)
- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice – natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)